

«Ο ΚΥΡΙΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ»

Σινεμά... στο δρόμο

Ένα ντοκιμαντέρ για τους πλανόδιους προβολατζήδες από τον Νίκο Θεοδοσίου

Του
**ΤΑΣΟΥ
 ΠΕΤΖΙΟΥ**

Πολλές φορές η πραγματική ιστορία γράφεται ερήμην των πρωταγωνιστών της ή μάλλον με την πλήρη αγνοία τους για το τι συντελείται εκείνη τη στιγμή. Οι πλανόδιοι προβολατζήδες, οι άνθρωποι που γύριζαν με μια κινηματογραφική μηχανή την ελληνική επαρχία προβάλλοντας ταινίες σε πλατείες, δρόμους και καφενεία, αυτό που έκαναν εκείνη τη στιγμή είναι να βρίσκουν έναν (μάλλον δύσκολο) τρόπο για να επιβιώσουν, να βγάλουν τα προς το ζην. Ήταν κάποιοι καπάσοι της μεταπολεμικής Ελλάδας που βρίσκαν έναν τρόπο για να βγάλουν μερικά (όχι και τόσο εύκολα) χρήματα, αλλά με τίποτα δεν ήταν κάποιοι που προσπάθησαν να μεταλαμπαδεύσουν τη μαγεία της κινηματογραφικής τέχνης σε όσους δεν είχαν τη δυνατότητα να τη γευτούν.

Αυτό, μάλλον, το ήξερε πολύ καλά ο Νίκος Θεοδοσίου, ο σκηνοθέτης του ντοκιμαντέρ «Ο κύριος Λεονάρδος και οι άλλοι» που θα προβληθεί στο επερχόμενο Ecofilms (Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου και Εικαστικών Τεχνών Ρόδου το οποίο θα γίνει 24 έως 29 Ιουνίου). Μια ταινία-απόσταγμα μια έρευνας που ούτε λίγο ούτε πολύ κράτησε δέκα χρόνια! Ο κ. Θεοδοσίου έχει γράψει πολλά βιβλία γύρω από αυτά που λέμε «περφερειακή ιστορία του σινεμά». Δεν έχει ασχοληθεί με τις ταινίες, αλλά με το περιβάλλον στην Ελλάδα μέσα στο οποίο αυτές προβλήθηκαν και ανέπτυξαν τις όποιες κινηματογραφόφιλες τάσεις. Η κινηματογραφική αίσθησα και η ιστορία της ήταν και είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός του κι εκτός από τα βιβλία έχει γυρίσει και αρκετές ταινίες γύρω από το θέμα.

Πλούσιο υλικό

Λέει στον «ΑτΚ» ο Νίκος Θεοδοσίου: «Μέσα απ' αυτήν την έρευνα προέκυψε σχεδόν φυσιολογικά και από μόνο του το θέμα των πλανόδιων προβολατζήδων. Όταν έπεσα πάνω στην πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία τους, άρχισα –πριν από δέκα χρόνια– να τραβώ βίντεο, κυρίως για δική μου προσωπική χρήση, και όταν έφτασε το πλήρωμα του χρόνου, αποφάσισα να τα ενώσω σε μια ταινία. Αυτό που με ώθησε στο να το κάνω αυτό είναι ότι πολλοί από τους πρωταγωνιστές αυτής της ηρωικής ιστορίας των κινηματογραφικών προβολών άρχισαν να φεύγουν από τη ζωή, με τελευταίο τον Λευτέρη Σκλάβο, που πέθανε τον περασμένο Δεκέμβριο. Έτσι πάρθηκε η απόφαση να γίνει η ταινία και βέβαια έμεινε απ' έξω πάρα πολύ υλικό, απ' όλη σχεδόν την Ελλάδα».

Οι πλανόδιοι προβολατζήδες τριγύριζαν την Ελλάδα με... οποιοδήποτε μέσο

Το τελευταίο, το εντυπωσιακό άπλωμα των πλανόδιων προβολατζήδων σε όλη την Ελλάδα, είναι ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ταινίας: ο Θεοδοσίου πήγε και μίλησε με προβολατζήδες απ' όλη την Ελλάδα, την ελληνική επαρχία φυσικά, χαρίζοντάς μας μοναδικές ιστορίες και υπέροχα, απρόβλεπτα περιστατικά, πότε με κάποιον σκοτεινό τύπο στη Βόρεια Ελλάδα που μέχρι και πιστόλι έβγαζε για να εξασφαλίσει τις ταινίες που ήθελε και πότε με κάποιον ευφυή μεροκαματιάρη που αναγκαζόταν να κάνει τα περίφημα «κοντραμπάντα», να προβάλλει δηλαδή ταυτόχρονα και αλλού την ταινία, για να βγάλει κάτι παραπάνω.

«Όλη αυτή η τρελή ιστορία», λέει ο Νίκος Θεοδοσίου, «είναι μια εποποιία, με μια σχεδόν ανατριχιαστική πλευρά: από τη μια υπήρχε ο κινηματογράφος ως τέχνη, οι ταινίες δηλαδή που προβάλλονταν, και από την άλλη, αυτοί οι πλανόδιοι φορείς της τέχνης ήταν κάποιοι φτωχοδιάβολοι που απλώς κυνηγούσαν το μεροκάματο, μέσα στην απίστευτη ταλαιπωρία και στις κακουχίες». Οι ιστορίες στην ταινία είναι πολλές και ιδιαίτερα γραφικές, αλλά αυτό που τελικά διατρεί ως ρεζουμέ ο Θεοδο-

σίου είναι ότι οι πραγματικές διαστάσεις αυτού του πλανόδιου κινηματογράφου είναι ότι αυτοί οι άνθρωποι τα έβγαζαν πολύ δύσκολα πέρα και πως πολλές φορές δεν είχαν συνείδηση ότι πρόσφεραν ένα ιδιότυπο πολιτιστικό έργο.

Πολιτιστική προσφορά

«Οι πλανόδιοι έχουν προσφέρει μεγάλο πολιτιστικό έργο», συμφωνεί και ο σκηνοθέτης της ταινίας, τονίζοντας πως πήγαιναν και προβάλλαν σε πάρα πολλά απομακρυσμένα και σχετικώς απομονωμένα μέρη. «Οι κάτοικοι που ήταν εκεί χάρη στον κινηματογράφο μάθαιναν πώς ζούσαν στον υπόλοιπο κόσμο, πώς χόρευαν, πώς διασκεδάζαν, πώς ήταν το περιβάλλον στο οποίο ζούσαν. Ήταν ένα πραγματικό παράθυρο στον κόσμο εκείνες τις εποχές».

Και όχι μόνο. Ιστορίες σαν αυτή των προβολών του Πάσχα, οπότε και παίζονταν τα Πάθη του Χριστού, όπου ολόκληρο χωριό ερχόταν στην προβολή με κεριά για να συμμετάσχει στην κατάνυξη και όπου το καφενείο, στο οποίο γινόταν η προβολή, «άγιαζε» επειδή «το είχε επισκεφτεί ο Χριστός», ήταν στο πρόγραμμα

και στα ενσταντανέ στα οποία βρίσκονταν οι υπαίθριοι προβολατζήδες. Από κοντά, βέβαια, και όλα εκείνα τα κόλπα με τα οποία έλκαν το ενδιαφέρον του κοινού, αλλά και τα άλλα με τα οποία ξεγελούσαν τα γραφεία διανομής ταινιών των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης.

«Θα πρέπει να υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες εισιτήρια που έκαναν οι πλανόδιοι και δεν έχουν καταγραφεί στα επίσημα κτίπια», πιστεύει ο Νίκος Θεοδοσίου, ο οποίος θεωρεί επίσης ότι μ' αυτόν τον τρόπο ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της κινηματογραφικής ιστορίας του τόπου δεν έχει καταγραφεί: «Αυτοί οι άνθρωποι δεν είχαν συνείδηση ότι έκαναν κάτι σοβαρό, κάτι σημαντικό, γι' αυτό και δεν έχουν κρατήσει τεκμήρια ή έστω κάποιες φωτογραφίες απ' όλο αυτό που συνέβαινε».

Όλο αυτό το πανηγύρι τελείωσε κάπου στα μέσα της δεκαετίας του '70, όταν άρχισε η επέκταση της τηλεόρασης. Κάποιοι άλλαξαν επάγγελμα, κάποιοι άλλοι έγιναν μηχανικοί προβολής σε κινηματογραφικές αίθουσες, αλλά όλοι θυμούνται με νοσταλγία, αλλά πολλές φορές και με πραγματική οδύνη, τα χρόνια που τριγυρούσαν τα χωριά με μια μηχανή...